

Laboratorium ochrony danych

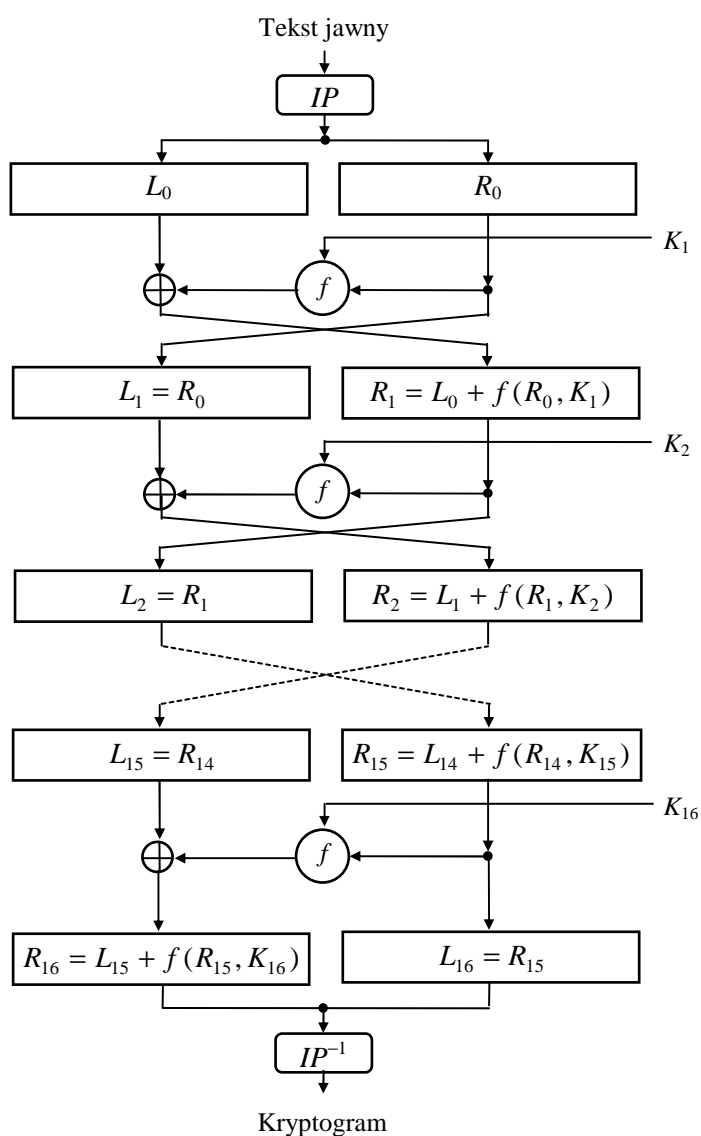
Ćwiczenie nr 6 (dzienne 5; zaoczne 4)

Temat ćwiczenia: Algorytm kryptograficzny DES

Cel dydaktyczny: Poznanie metod szyfrowania i deszyfrowania informacji za pomocą algorytmu symetrycznego z kluczem tajnym na przykładzie algorytmu Data Encryption Standard (DES).

Wprowadzenie teoretyczne

Opis algorytmu DES

Rys. 6.1. Schemat blokowy algorytmu DES.

Algorytm Data Encryption Standard jest iloczynowym algorytmem kryptograficznym wprowadzonym w 1977 r. przez Narodowe Biuro Normalizacji w USA. Algorytm DES jest używany do szyfrowania i deszyfrowania danych w postaci bloków 64-bitowych. Schemat blokowy algorytmu pokazano na rys. 6.1.

Blok wejściowy 64-bitowy jest poddany permutacji początkowej IP zgodnie z poniższą tablicą

IP															
58	50	42	34	26	18	10	02	60	52	44	36	28	20	12	04
62	54	46	38	30	22	14	06	64	56	48	40	32	24	16	08
57	49	41	33	25	17	09	01	59	51	43	35	27	19	11	03
61	53	45	37	29	21	13	05	63	55	47	39	31	23	15	07

Po wykonaniu permutacji początkowej blok wejściowy jest dzielony na dwa równe, 32-bitowe bloki: lewy L_0 i prawy R_0 . Dalsze operacje są wykonywane oddzielnie na każdym z tych bloków. Blok R_0 przesuwany jest na lewo a blok L_0 przekształcany według funkcji szyfrującej f i umieszczany z prawej strony. Spełnione są więc zależności:

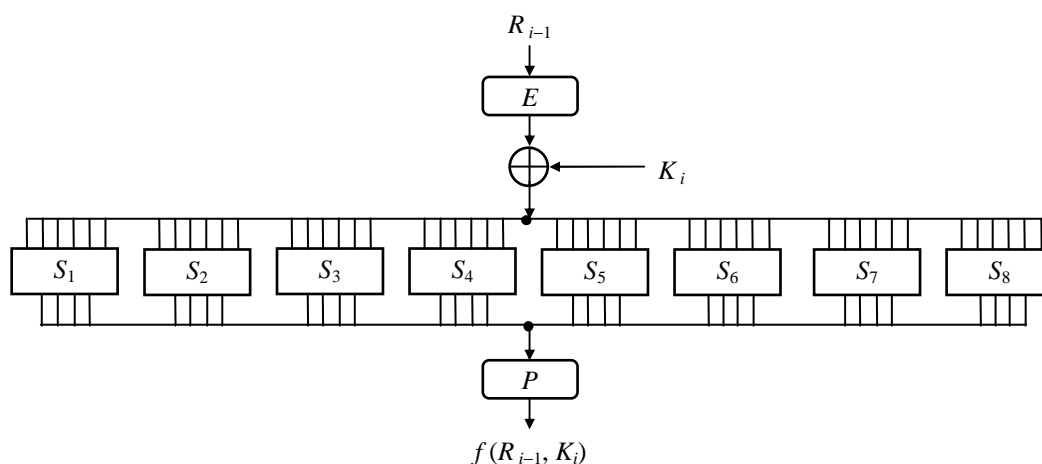
$$L_i = R_{i-1}$$

$$R_i = L_{i-1} \oplus f(R_{i-1}, K_i).$$

Operacje te powtarzane są szesnaście razy. Po ostatniej iteracji nie zmienia się pozycji części lewej i prawej. Następnie łączy się część lewą i prawą i wykonuje się permutację końcową IP^{-1} zgodnie z poniższą tablicą

IP^{-1}															
40	08	48	16	56	24	64	32	39	07	47	15	55	23	63	31
38	06	46	14	54	22	62	30	37	05	45	13	53	21	61	29
36	04	44	12	52	20	60	28	35	03	43	11	51	19	59	27
34	02	42	10	50	18	58	26	33	01	41	09	49	17	57	25

Funkcja szyfrująca $f(R_{i-1}, K_i)$

Rys. 6.2. Schemat blokowy obliczania funkcji szyfrującej $f(R_{i-1}, K_i)$.

Funkcja szyfrująca zawiera szereg operacji pokazanych na rys. 6.2. Danymi wejściowymi funkcji f są: 32-bitowy blok R_{i-1} i 48-bitowy klucz K_i . Na bloku 32-bitowym R_{i-1} wykonuje się permutację

rozszerzającą E zgodnie z poniższą tablicą

E															
32	01	02	03	04	05	04	05	06	07	08	09	08	09	10	11
12	13	12	13	14	15	16	17	16	17	18	19	20	21	20	21
22	23	24	25	24	25	26	27	28	29	28	29	30	31	32	01

W wyniku tej permutacji tworzy się blok 48-bitowy. Następnie na elementach tego bloku i klucza K_i wykonuje się operację XOR a blok wyjściowy dzieli się na osiem ciągów 6-bitowych. Każdy z tych ciągów jest poddany operacji podstawienia według tablic $S_1 \div S_8$ w następujący sposób. Pierwszy i ostatni bit ciągu 6-bitowego określa numer wiersza tablicy S_i od 0 do 3, a cztery bity środkowe numer jej kolumny od 0 do 15. Tablice podstawień dla kolejnych iteracji są następujące:

S_1															
14	04	13	01	02	15	11	08	03	10	06	12	05	09	00	07
00	15	07	04	14	02	13	01	10	06	12	11	09	05	03	08
04	01	14	08	13	06	02	11	15	12	09	07	03	10	05	00
15	12	08	02	04	09	01	07	05	11	03	14	10	00	06	13

S_2															
15	01	08	14	06	11	03	04	09	07	02	13	12	00	05	10
03	13	04	07	15	02	08	14	12	00	01	10	06	09	11	05
00	14	07	11	10	04	13	01	05	08	12	06	09	03	02	15
13	08	10	01	03	15	04	02	11	06	07	12	00	05	14	09

S_3															
10	00	09	14	06	03	15	05	01	13	12	07	11	04	02	08
13	07	00	09	03	04	06	10	02	08	05	14	12	11	15	01
13	06	04	09	08	15	03	00	11	01	02	12	05	10	14	07
01	10	13	00	06	09	08	07	04	15	14	03	11	05	02	12

S_4															
07	13	14	03	00	06	09	10	01	02	08	05	11	12	04	15
13	08	11	05	06	15	00	03	04	07	02	12	01	10	14	09
10	06	09	00	12	11	07	13	15	01	03	14	05	02	08	04
03	15	00	06	10	01	13	08	09	04	05	11	12	07	02	14

S_5															
02	12	04	01	07	10	11	06	08	05	03	15	13	00	14	09
14	11	02	12	04	07	13	01	05	00	15	10	03	09	08	06
04	02	01	11	10	13	07	08	15	09	12	05	06	03	00	14
11	08	12	07	01	14	02	13	06	15	00	09	10	04	05	03

S_6															
12	01	10	15	09	02	06	08	00	13	03	04	14	07	05	11
10	15	04	02	07	12	09	05	06	01	13	14	00	11	03	08
09	14	15	05	02	08	12	03	07	00	04	10	01	13	11	06
04	03	02	12	09	05	15	10	11	14	01	07	06	00	08	13

S_7

04 11 02 14 15 00 08 13 03 12 09 07 05 10 06 01
13 00 11 07 04 09 01 10 14 03 05 12 02 15 08 06
01 04 11 13 12 03 07 14 10 15 06 08 00 05 09 02
06 11 13 08 01 04 10 07 09 05 00 15 14 02 03 12

S_8

13 02 08 04 06 15 11 01 10 09 03 14 05 00 12 07
01 15 13 08 10 03 07 04 12 05 06 11 00 14 09 02
07 11 04 01 09 12 14 02 00 06 10 13 15 03 05 08
02 01 14 07 04 10 08 13 15 12 09 00 03 05 06 11

Wynikiem podstawień są liczby od 0 do 15. Zamienia się je na liczby binarne i łączy razem w jeden ciąg 32-bitowy. Na ciągu tym wykonuje się permutację P zgodnie z poniższą tablicą:

P

16 07 20 21 29 12 28 17 01 15 23 26 05 18 31 10
02 08 24 14 32 27 03 09 19 13 30 06 22 11 04 25

Uzyskany w ten sposób ciąg binarny jest dodawany modulo 2 do L_{i-1} (XOR), w rezultacie czego powstaje blok R_i , jak to pokazano na rys. 6.1.

Generowanie kluczy

Klucz pierwotny 64-bitowy wprowadzony do systemu kryptograficznego służy do generowania 16 kluczy wtórnych używanych w procesie szyfrowania i deszyfrowania. W procesie deszyfrowania używa się kluczy w odwrotnej kolejności. Schemat blokowy algorytmu generowania kluczy pokazano na rys. 6.3.

Klucz pierwotny po odrzuceniu bitów parzystości (8,16,24,32,40,48,56,64) jest poddany permutacji PC-1 zgodnie z poniższą tablicą

PC-1

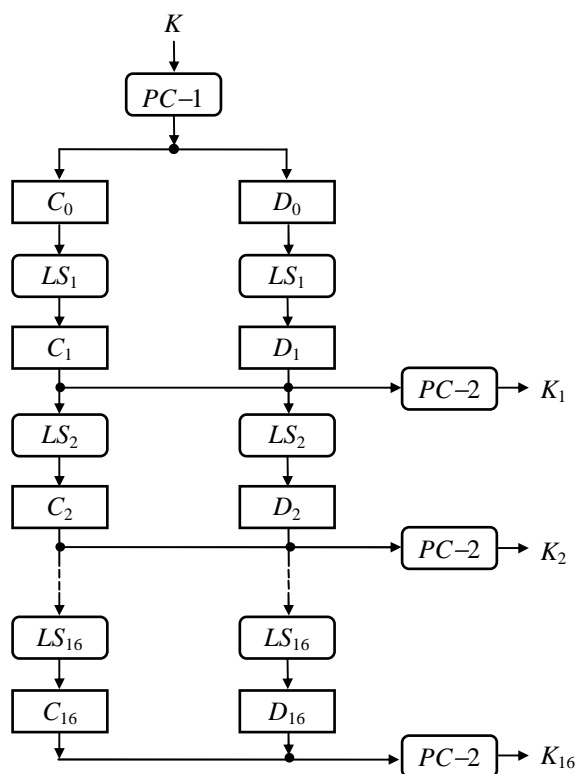
57 49 41 33 25 17 09 01 58 50 42 34 26 18
10 02 59 51 43 35 27 19 11 03 60 52 44 36
63 55 47 39 31 23 15 07 62 54 46 38 30 22
14 06 61 53 45 37 29 21 13 05 28 20 12 04

Następnie blok klucza 56-bitowy dzieli się na dwa bloki 28-bitowe C_0 i D_0 . Bloki te są przesuwane cyklicznie w lewo. Ilość przesunięć w lewo dla kolejnych szesnastu iteracji są następujące: 1,1,2,2,2,2,2,2,1,2,2,2,2,2,2,1. Po przesunięciu bloków C_i i D_i łączy się je razem i poddaje permutacji z kompresją PC-2 zgodnie z poniższą tablicą

PC-2

14 17 11 24 01 05 03 28 15 06 21 10
23 19 12 04 26 08 16 07 27 20 13 02
41 52 31 37 47 55 30 40 51 45 33 48
44 49 39 56 34 53 46 42 50 36 29 32

Otrzymany w ten sposób 48-bitowy klucz jest kluczem używanym w procesie szyfrowania lub deszyfrowania.

Rys. 6.3. Schemat blokowy generatora kluczy.

Opis oprogramowania

Głównym programem ćwiczenia jest program CIPHER.PAS (CIPH.CPP), który szyfruje jeden blok tekstu wprowadzonego z klawiatury w postaci szesnastu znaków kodu szesnastkowego. System szesnastkowy ułatwia posługiwanie się programem.

Program CIPHER.PAS używa następujących procedur:

- HEXTOBIN - procedura zamieniająca cyfry szesnastkowe na dwójkowe.
- BINTOHEX - procedura zamieniająca ciągi czterobitowe na cyfry szesnastkowe,
- DES - procedura znajdująca się w pliku DES.PAS i realizująca algorytm szyfrowania. Procedura ta może być również wykorzystana do realizacji deszyfrowania (szyfrowanie kluczami branymi w odwrotnej kolejności).

Procedura DES korzysta z pliku danych DESINP.DTA oraz z następujących procedur:

- KS - procedura znajdująca się w pliku DESKS.PAS i służąca do generowania szesnastu wtórnych kluczy kryptograficznych. Procedura ta korzysta z pliku danych KSINPU.DTA.
- CYFUN - procedura znajdująca się w tym samym pliku co procedura KS realizuje funkcję szyfrowania. Procedura CYFUN korzysta z pliku danych CYFUNI.DTA.

Do skojarzenia zmiennej plikowej z plikiem danych i otwarcia pliku do odczytu używa się w programach procedury GLOPEN która znajduje się w pliku MODFILE.PAS.

W ćwiczeniu dostępna jest również wersja oprogramowania w C++, która znajduje się w katalogu DES_C++.

Przebieg ćwiczenia

Przed ćwiczeniem należy zapoznać się z opisem algorytmu i oprogramowaniem ćwiczenia.

1. Uruchomić i przeanalizować pracę programu CIPHER (CIPH). Przeanalizować również procedury DES, KS i CYFUN. Zaszifrować kilka bloków tekstu stosując różne klucze.
2. Zmodyfikować program w ten sposób aby drukował wyniki pośrednie: $L_0, R_0; L_1, R_1; \dots; R_{16}, L_{16}$ oraz odpowiadające im klucze: K_1, K_2, \dots, K_{16} . Zaobserwować jak zmienia się postać informacji w procesie szyfrowania.
3. Przekształcić program CIPHER.PAS (CIPH.CPP) i odpowiednie procedury tak aby było możliwe wykonanie operacji szyfrowania i deszyfrowania jednego bloku tekstu zawierającego znaki kodu szesnastkowego. Wprowadzić opcję pozwalającą na używanie stałego klucza i jego zmianę na żądanie. Opcje szyfrowania i deszyfrowania powinny być niezależne, tj. powinna istnieć możliwość wprowadzenia kryptogramu z klawiatury, lub w oparciu o kopiowanie, oraz jego deszyfracja z udziałem podanego klucza.
4. Dostosować opracowany program do szyfrowania i deszyfrowania bloków zawierających znaki kodu ASCII. Opcje szyfrowania i deszyfrowania powinny być niezależne.

Ćwiczenie można wykonać w języku programowania PASCAL lub C++.

Uwaga: w przypadku kryptogramów wyprowadzanych w postaci znakowej niektóre znaki mogą być inne niż te pokazane w przykładzie (zależy to od użytej strony kodowej). Do weryfikacji poprawności działania systemu należy użyć szyfrowania wykorzystującego kody szesnastkowe.

Przykłady

	Kod szesnastkowy	Kod szesnastkowy	Kod ASCII
Tekst:	0000000000000000	abc0000000000000	s s s s s s s s
Klucz:	0000000000000000	1230000000000000	4 4 4 4 4 4 4 4
Szyfr:	8ca64de9c1b123a7	d2b42378f52ec5ac	* ^ í g » ≥ * 6